

ΔΙΚΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

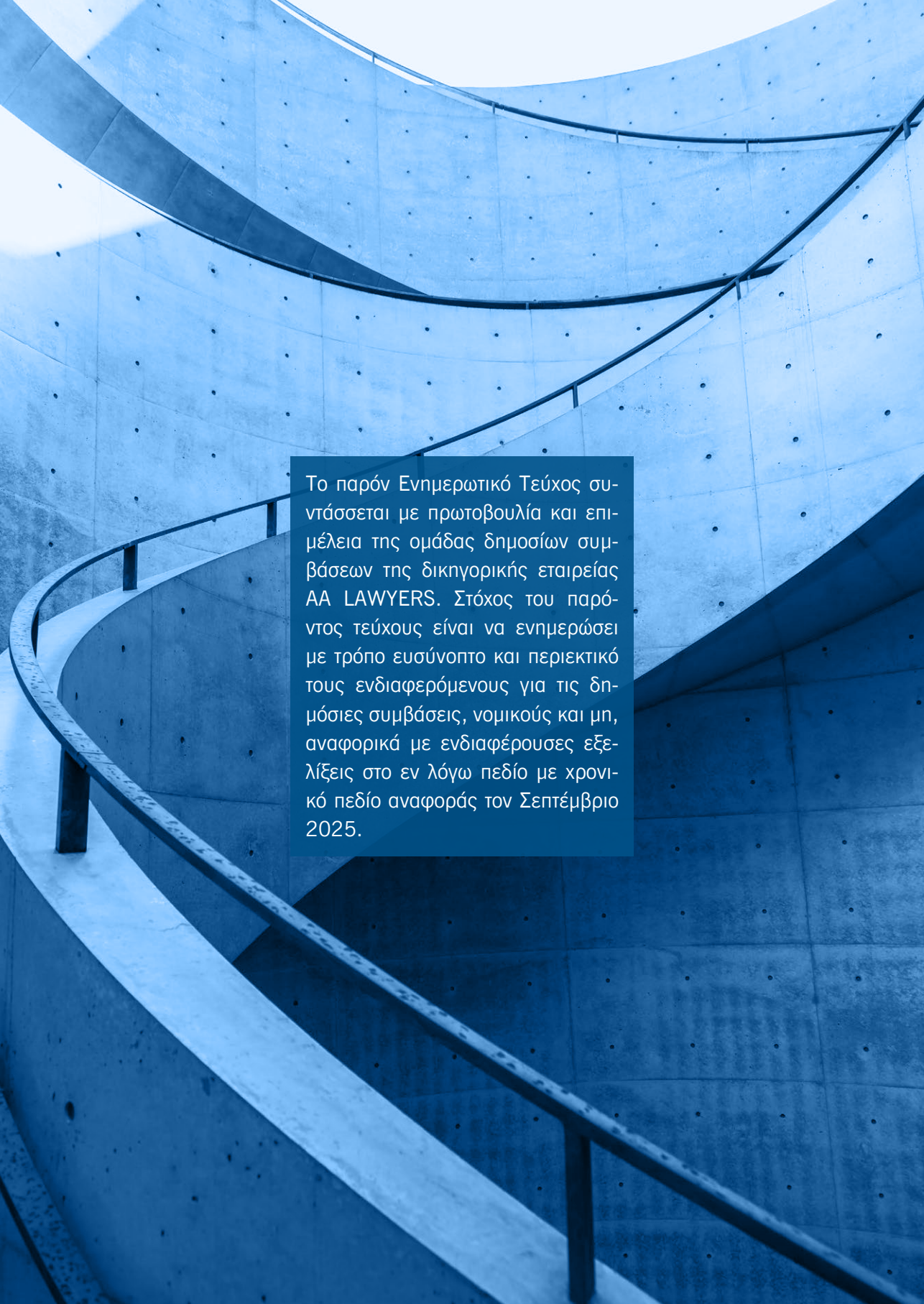
Νομοθετικό Πλαίσιο & Πραγματικότητα

Ενημερωτικό Τεύχος 3, Σεπτέμβριος 2025

Δημόσιες Συμβάσεις – AALAWYERS LAW FIRM

Anastasopoulos Afrati & Partners Law Firm
www.aalawyers.gr

Το παρόν Ενημερωτικό Τεύχος συντάσσεται με πρωτοβουλία και επιμέλεια της ομάδας δημοσίων συμβάσεων της δικηγορικής εταιρείας AA LAWYERS. Στόχος του παρόντος τεύχους είναι να ενημερώσει με τρόπο ευσύνοπτο και περιεκτικό τους ενδιαφερόμενους για τις δημόσιες συμβάσεις, νομικούς και μη, αναφορικά με ενδιαφέρουσες εξελίξεις στο εν λόγω πεδίο με χρονικό πεδίο αναφοράς τον Σεπτέμβριο 2025.

I. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Ορθή Συμπλήρωση του ΕΕΕΣ - Η 808/2025 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (πρότυπη δίκη)

Εκδόθηκε η 808/2025 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Δ' Τμήμα σε επταμελή σύνθεση) επί των νομικών ζητημάτων γενικότερου ενδιαφέροντος σχετιζόμενων με τη συμπλήρωση του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Εγγράφου Σύμβασης (ΕΕΕΣ) που εισήχθησαν ενώπιον του προς επίλυση με την 17/2024 πράξη της Επιτροπής του άρθρου 1 του ν. 3900/2010 (πρότυπη δίκη). Με την 808/2025 απόφαση έγιναν δεκτά, μεταξύ άλλων, τα κάτωθι:

Α) Η εγγραφή επιχείρησης στις τάξεις 3η έως 7η του Μ.Ε.ΕΠ. (Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων), η οποία, σε συνδυασμό με την ενημερότητα πτυχίου, συνιστά τον μοναδικό εθνικό επίσημο κατάλογο εγκεκριμένων οικονομικών φορέων για τις διαδικασίες συμβάσεων δημοσίων έργων, κατά την έννοια του άρθρου 83 του ν. 4412/2016, εξακολουθεί να συνιστά τέτοιο κατάλογο έως τη λήξη της μεταβατικής περιόδου του άρθρου 65 παρ. 6 του π.δ. 71/2019, όπως ισχύει,

Β) Οι οικονομικοί φορείς **που δεν είναι εγγεγραμμένοι σε επίσημο κατάλογο εγκεκριμένων φορέων δεν υποχρεούνται να απαντήσουν** στο -εντασσόμενο στο βασικό ερώτημα περί εγγραφής σε τέτοιο κατάλογο- υποερώτημα της Ενότητας Α του Μέρους II του Ε.Ε.Ε.Σ., **περί του αν θα είναι σε θέση να προσκομίσουν βεβαίωση πληρωμής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και φόρων ή να παράσχουν πληροφορίες σε σχέση με τη δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής να τη λάβει με απευθείας πρόσβασή της σε εθνική βάση δεδομένων** (υποερώτημα ε). Το υποερώτημα αυτό απευθύνεται (βάσει του άρθρου 83 παρ. 6 περ. β' του

ν.4412/2016) σε οικονομικούς φορείς που είναι εγγεγραμμένοι σε επίσημο κατάλογο εγκεκριμένων φορέων. Αντιθέτως, οι οικονομικοί φορείς που δεν είναι εγγεγραμμένοι σε επίσημο κατάλογο εγκεκριμένων φορέων, προκειμένου να προαποδείξουν τη μη συνδρομή του λόγου αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 2 περ. α και β του ν.4412/2016, οφείλουν (αλλά και αρκεί) να δηλώσουν στην Ενότητα Β του Μέρους ΙΙΙ του ΕΕΕΣ τους ότι δεν έχουν ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις όσον αφορά την καταβολή φόρων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και, περαιτέρω, στο ειδικό προς τούτο πεδίο του Μέρους VI ότι είναι σε θέση να προσκομίσουν, «κατόπιν αιτήματος και χωρίς καθυστέρηση», τα πιστοποιητικά και λοιπά αποδεικτικά έγγραφα που προβλέπονται στον νόμο και τη διακήρυξη, μεταξύ των οποίων και τα πιστοποιητικά φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας.

Γ) Η παράλειψη οικονομικού φορέα, που δεν είναι εγγεγραμμένος σε επίσημο κατάλογο, να δώσει απάντηση, δια της συμπλήρωσης του οικείου πεδίου του Ε.Ε.Ε.Σ., στο εν λόγω υποερώτημα, στο οποίο, κατά τα προεκτεθέντα, δεν υποχρεούται να απαντήσει, δεν επάγεται έννομες συνέπειες ως προς την προαπόδειξη της μη συνδρομής του λόγου αποκλεισμού που σχετίζεται με την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και δεν μπορεί να δικαιολογήσει τον αποκλεισμό του από τον διαγωνισμό.

Δ) Μόνη η εσφαλμένη θετική απάντηση των οικονομικών φορέων στο ερώτημα αν είναι εγγεγραμμένοι σε επίσημο κατάλογο εγκεκριμένων φορέων δεν συνιστά ανακριβή δήλωση στα υποβληθέντα ΕΕΕΣ, που μπορεί να οδηγήσει στον αποκλεισμό τους από τον διαγωνισμό, εφόσον οφείλεται σε παραδρομή και δεν σχετίζεται με την πλήρωση (ή μη) κριτηρίων επιλογής ή τη συνδρομή (ή μη) λόγων αποκλεισμού, τεθέντων με τη διακήρυξη.

Ε) Δεν ασκεί επιρροή, υπό την έννοια ότι **δεν συνεπάγεται υποχρέωση απάντησης**, το γεγονός ότι κατά την ηλεκτρονική συμπλήρωση του ΕΕΕΣ μέσω της διαδικτυακής υπηρεσίας «Prometheus ESPDint» του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ., το πεδίο που αφορά την απάντηση στο επίμαχο υποερώτημα ενεργοποιείται προς συμπλήρωση σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο βασικό ερώτημα αν ο οικονομικός φορέας είναι εγγεγραμμένος σε επίσημο κατάλογο εγκεκριμένων φορέων. Και αυτό διότι οι τεχνικές ρυθμίσεις της πλατφόρμας μέσω της οποίας παρέχεται,

χάριν διευκόλυνσης των οικονομικών φορέων και των αναθετουσών αρχών, η υπηρεσία ηλεκτρονικής διαχείρισης και συμπλήρωσης του ΕΕΕΣ, **δεν μπορούν να επιβάλλουν στους διαγωνιζομένους πρόσθετες υποχρεώσεις, που δεν αντιστοιχούν στο κανονιστικό πλαίσιο της διαγωνιστικής διαδικασίας, πολλώ μάλλον να επιφέρουν τον αποκλεισμό τους.**

Με την ανωτέρω απόφαση επιλύθηκε ένα ζήτημα που είχε απασχολήσει πολλάκις τα εθνικά Δικαστήρια, οδηγώντας σε αποκλεισμό πλείστους οικονομικούς φορείς, οι οποίοι απαντούσαν εκ παραδρομής εσφαλμένα καταφατικά στο ερώτημα του ΕΕΕΣ για την εγγραφή τους σε Εθνικό Σύστημα (Προ)επιλογής, χωρίς να ενεργοποιείται προς συμπλήρωση με τον τρόπο αυτό το υποερώτημα της Ενότητας Α του Μέρους ΙΙ του ΕΕΕΣ περί του αν θα είναι σε θέση να προσκομίσουν βεβαίωση πληρωμής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και φόρων, παρότι σε έτερο πεδίο του ΕΕΕΣ τους (Μέρος ΙΙΙ «Λόγοι αποκλεισμού» και δη στα υποερωτήματα της Ενότητας Β «Λόγοι που σχετίζονται με την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης») δήλωναν ότι δεν συνέτρεχε στο πρόσωπό τους ο οικείος λόγος αποκλεισμού, απαντώντας -ορθώς- αρνητικά στο ερώτημα

εάν έχουν ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις που αφορούν την καταβολή φόρων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

II. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν. 4412/2016 ΜΕ ΤΟΝ Ν. 5218/2025

Δημοσιεύθηκε την 14η-7-2025 (ΦΕΚ Α 125) ο ν. 5218/2025 με τίτλο: «Αναμόρφωση του πλαισίου για την επαγγελματική κατάρτιση υπαλλήλων που χειρίζονται δημόσιες συμβάσεις, του πλαισίου για την προετοιμασία και την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων και την έννομη προστασία στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, του πλαισίου εθνικών υποδομών ποιότητας και του πλαισίου ίδρυσης, επέκτασης και εκσυγχρονισμού των μεταποιητικών δραστηριοτήτων στην Περιφέρεια Αττικής και λοιπές διατάξεις». Ειδικότερα, με τις διατάξεις του Μέρους Α (άρθρα 1 έως 8) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν στην επαγγελματική κατάρτιση και πιστοποίηση υπαλλήλων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, ενώ με τις διατάξεις του Μέρους Β (άρθρα 9 έως 34) ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν στην προετοιμασία, ανάθεση και έννομη προστασία στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και τροποποιούνται επιμέρους διατάξεις του ν. 4412/2016. Κάτωθι σημειώνονται ορισμένες από τις πλέον σημαντικές τροποποιήσεις του ν. 4412/2016 με το νέο νόμο, ως αναλύονται στο ενημερωτικό σημείωμα της Προέδρου της ΕΑΔΗΣΥ για τη δημοσίευση του ν. 5218/2025¹.

Με τις διατάξεις του **άρθρου 11** επεκτείνεται το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της εξαίρεσης διαδικασιών απευθείας ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων του Βιβλίου Ι και συμβάσεων του Βιβλίου ΙΙ του ν. 4412/2016 από την υποχρεωτική χρήση του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. για την υποβολή των προσφορών των οικονομικών φορέων.

Με το **άρθρο 14**, αντικαθίσταται το πρώτο εδάφιο της παρ. 9 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, περί λόγων αποκλεισμού, ως εξής: «9. Για τις ανάγκες των παρ. 7 και 8, με απόφαση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού συγκροτούνται οι ακόλουθες επιτροπές: **α) επιτροπή εξέτασης μέτρων αυτοκάθαρσης για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, που απαρτίζεται από έναν (1)**

εκπρόσωπο της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ.), ως Πρόεδρο και δύο (2) εκπροσώπους της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης, με τους αναπληρωτές τους και, **β) επιτροπή εξέτασης μέτρων αυτοκάθαρσης για δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, που απαρτίζεται από έναν (1) εκπρόσωπο της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., ως Πρόεδρο και δύο (2) εκπροσώπους της Γενικής Γραμματείας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, με τους αναπληρωτές τους. Η θητεία των μελών των επιτροπών του προηγούμενου εδαφίου είναι τριετής. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης ρυθμίζονται η διαδικασία αποστολής προς τις επιτροπές του πρώτου εδαφίου του σχεδίου απόφασης της αναθέτουσας αρχής για γνωμοδότηση, οι προϋποθέσεις εξέτασης και επανεξέτασης επανορθωτικών μέτρων που ελήφθησαν και για τα οποία έχουν ήδη εκδώσει γνώμη οι επιτροπές, ειδικότερα ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας των επιτροπών, καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή της παρ. 8.». Κατόπιν τούτου, από 1-10-2025 και με την έκδοση των προβλεπόμενων Υπουργικών Αποφάσεων, **συγκροτούνται δύο επιτροπές εξέτασης μέτρων αυτοκάθαρσης**, μία για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, και μία για δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών. Τέλος, επισημαίνεται ότι η γνωμοδοτική επιτροπή περί της επάρκειας των ληφθέντων, από οικονομικούς φορείς, επανορθωτικών μέτρων, που συγκροτήθηκε με την υπ' αρ. 111257/18.11.2022 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (ΑΔΑ: ΨΠΓΟ46ΜΤΛΡ-ΟΕ3), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, συνεχίζει να ασκεί τα καθήκοντά της μέχρι την έκδοση των ως άνω Υπουργικών Αποφάσεων. Περαιτέρω, στο άρθρο 73 του ν. 4412/2016 προστίθεται παρ. 12 ως εξής: «12. Για δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία μεγαλύτερη από δύο χιλιάδες πεντακόσια (2.500) ευρώ μέχρι και τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ δεν εφαρμόζονται οι παρ. 4 και 5.». Με τις ως άνω διατάξεις προβλέπεται ρητά ότι σε συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία μεγαλύτερη από δύο χιλιάδες πεντακόσια (2.500) ευρώ (ήτοι πάνω από το χρηματικό όριο των συμβάσεων ήσσονος αξίας) και μέχρι τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ δεν εφαρμόζονται: α) οι δυνητικοί λόγοι αποκλεισμού της παρ. 4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 και β) η προβλεπόμενη, στην παρ. 5 του ίδιου άρθρου, παρέκκλιση από την εφαρμογή του δυνητικού**

1. Αναρτημένο στον σύνδεσμο: <https://eadhsy.gr/enimerotiko-dimosiefsis-n5218-2025/>

λόγου αποκλεισμού που σχετίζεται με καταστάσεις οικονομικής αφερεγγυότητας του οικονομικού φορέα. Συνεπώς, από 1-10-2025, οι αναθέτουσες αρχές στις ως άνω συμβάσεις ελέγχουν μόνο τους υποχρεωτικούς λόγους αποκλεισμού των παρ. 1 και 2 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016.

Με το **άρθρο 15**, προστίθεται παρ. 12Α στο άρθρο 80 του ν. 4412/2016, περί αποδεικτικών μέσων, ως εξής: «12Α. Τα αποδεικτικά μέσα που γίνονται αποδεκτά, κατά την παρ. 12, θεωρείται ότι ισχύουν και κατά τον χρόνο υπογραφής του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Έγγραφου Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ.) του άρθρου 79, εκτός αν η αναθέτουσα αρχή, αυτεπαγγέλτως, ή έτερος οικονομικός φορέας που συμμετέχει στην οικεία διαδικασία ανάθεσης σύμβασης, με την άσκηση προσφυγής σύμφωνα με το Βιβλίο IV, αποδείξει ότι τα αναφερόμενα σε αυτά δεν ίσχυαν κατά τον χρόνο υπογραφής του Ε.Ε.Ε.Σ.». Με την εν λόγω διάταξη εισάγεται νόμιμο τεκμήριο ως προς την ισχύ των αποδεικτικών μέσων που προσκομίζει ο προσωρινός ανάδοχος στο στάδιο της κατακύρωσης, με την έννοια ότι αυτά λογίζονται ως ισχύοντα και κατά τον χρόνο υπογραφής, από τους προσφέροντες/ υποψηφίους οικονομικούς φορείς, του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Έγγραφου Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ.). **Το ως άνω τεκμήριο ισχύος των αποδεικτικών μέσων, κατά τον χρόνο υπογραφής του ΕΕΕΣ, αποτελεί μαχητό τεκμήριο**, καθώς μπορεί να αμφισβητηθεί είτε από την αναθέτουσα αρχή αυτεπαγγέλτως, εφόσον υπάρχουν βάσιμες αμφιβολίες, είτε από άλλους υποψηφίους, με την άσκηση προδικαστικής προσφυγής ενώπιον της ΕΑΔΗΣΥ.

Με το **άρθρο 17**, περί κατακύρωσης σύναψης σύμβασης, η παρ. 1 του άρθρου 105 και του άρθρου 316 αντίστοιχα διαμορφώνεται ως εξής: «1. Στην απόφαση κατακύρωσης αναφέρονται υποχρεωτικά οι προθεσμίες για την αναστολή της σύναψης της σύμβασης, σύμφωνα με τα άρθρα 360 έως 372.». Έτσι, **καταργούνται οι προβλέψεις** των εν λόγω άρθρων που παρείχαν τη δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές να κατακυρώνουν μικρότερες ή μεγαλύτερες ποσότητες αγαθών ή υπηρεσιών σε ποσοστό έως 20%, σε σχέση με αυτές που αναφέρονται ρητά στα έγγραφα της σύμβασης.

Με το **άρθρο 19**, προστίθεται άρθρο 202Α στον ν. 4412/2016, ως εξής: «Άρθρο 202Α Κυρώσεις ήσσονος αξίας «Κυρώσεις των άρθρων 206, 207, 208, 213, 218, 219 και 220, συνολικού ύψους που δεν ξεπερνά τις δύο εκατοστιαί-

ες μονάδες (2%), επί της αξίας της σύμβασης στο πλαίσιο της οποίας επιβλήθηκαν για την πλημμελή εκτέλεση απαίτησης σε οικονομικό φορέα δεν θεωρούνται σοβαρή πλημμέλεια για την εφαρμογή της περ. στ) της παρ. 4 του άρθρου 73, εφόσον ο οικονομικός φορέας έχει εξοφλήσει το σύνολο του ποσού στην αναθέτουσα αρχή, εκτός αν η αναθέτουσα αρχή κρίνει διαφορετικά. Η παράλειψη της δήλωσης των παραπάνω κυρώσεων στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης δεν λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή της περ. ζ) του άρθρου 73, εκτός αν ζητηθεί η συμπερίληψή τους από την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα. Για τον υπολογισμό των δύο εκατοστιαίων μονάδων (2%) του πρώτου εδαφίου δεν υπολογίζονται οι κυρώσεις για τις οποίες τα επανορθωτικά μέτρα που έλαβαν οι οικονομικοί φορείς έχουν κριθεί επαρκή από την αρμόδια Επιτροπή της παρ. 9 του άρθρου 73.». Σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. 3 του ν. 5218/2025, οι διατάξεις του άρθρου 19 εφαρμόζονται και σε διαδικασίες ανάθεσης σύμβασης που έχουν εκκινήσει πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 5218/2025, με την προϋπόθεση ότι, για αυτές, δεν έχει εκδοθεί και κοινοποιηθεί στους υποψήφιους αναδόχους ατομική διοικητική πράξη αξιολόγησης δικαιολογητικών συμμετοχής, προσφορών ή κατακύρωσης.

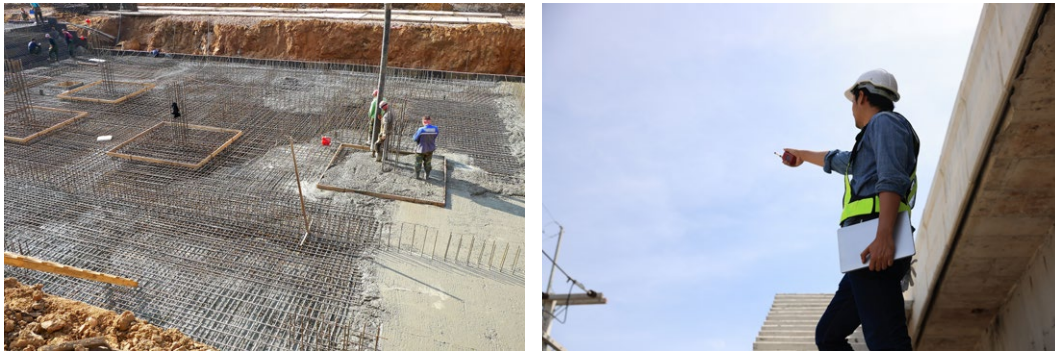
Με το **άρθρο 20**, επέρχονται, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες τροποποιήσεις σε διατάξεις του ν. 4412/2016:

- Η διάταξη της υποπερ. γδ) της περ. γ) της παρ. 2 του 347 του ν. 4412/2016

διαμορφώνεται ως εξής: «γδ) Οι αποφάσεις των αναθετουσών αρχών, που αφορούν στην προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με την περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 26 και τα άρθρα 32 και 269 του παρόντος, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπίπτουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των Οδηγιών 2014/24/EK και 2014/25/EK, οι οποίες ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη με τον παρόντα νόμο. Η εν λόγω αρμοδιότητα ασκείται μέσα σε προθεσμία δέκα (10) εργασίμων ημερών από την περιέλευση του σχεδίου απόφασης στην Αρχή, συνοδευόμενου από όλα τα στοιχεία στα οποία θεμελιώνεται, κατά περίπτωση, η προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, με μέριμνα της αναθέτουσας αρχής. Μετά την άπρακτη παρέλευση της ως άνω προθεσμίας οι σχετικές αποφάσεις μπορούν να εκδοθούν και χωρίς τη γνώμη της Αρχής. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ιδίως λόγω της πολυπλοκότητας της υπό ανάθεση σύμβασης, η Αρχή δύναται με απόφασή της, η οποία κοινοποιείται στην αιτούσα αναθέτουσα αρχή, να παρατείνει άπαξ την ως άνω προθεσμία για πέντε (5) επιπλέον εργάσιμες ημέρες. Οι αποφάσεις των αναθετουσών αρχών που αφορούν προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 25 του π.δ. 59/2007 (Α' 63) και τα άρθρα 24 και 25 του π.δ. 60/2007 (Α' 64) οι οποίες, από την έναρξη ισχύος του ν. 4013/2011 (Α' 204) και μέχρι την 31.12.2012 εκδόθηκαν χωρίς να έχουν υποβληθεί ή πριν να υποβληθούν στην Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων για παροχή σύμφωνης γνώμης, σύμφωνα με την υποπερ. δδ' της περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 4013/2011 δεν πάσχουν ακυρότητας εξ αυτού του λόγου και παράγουν όλα τα έννομα αποτελέσματά τους.». Με το **άρθρο 23**, τροποποιείται το άρθρο 361 και προστίθεται παρ. 1Α, σύμφωνα με την οποία «η άσκηση προδικαστικής προσφυγής κατά διακήρυξης διαγωνισμού επιτρέπεται μέχρι και δεκαπέντε (15) ημέρες από τη δημοσίευσή της στο ΚΗΜΔΗΣ. Η ως άνω προθεσμία ισχύει και για κάθε τροποποίηση της διακήρυξης διαγωνισμού.». Με το **άρθρο 24**, επέρχονται νομοτεχνικές βελτιώσεις στην παρ. 1 του άρθρου 362 του ν. 4412/2016 (Α' 147), περί άσκησης προσφυγής και άσκησης πα-

ρέμβασης, και προστίθενται νέα εδάφια, με τα οποία προβλέπεται η αναστολή των προθεσμιών άσκησης προδικαστικής προσφυγής σε περίπτωση τεχνικής αδυναμίας λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ, η οποία ανακοινώνεται και πιστοποιείται εκ των προτέρων από τις αρμόδιες αρχές για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα. Σε περίπτωση αιφνίδιας τεχνικής αδυναμίας του ΕΣΗΔΗΣ η προσφυγή κατατίθεται στην ΕΑΔΗΣΥ με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, η δε τεχνική αδυναμία πιστοποιείται εκ των υστέρων. Επίσης, με το εν λόγω άρθρο **ρυθμίζονται και τα σχετικά ζητήματα αναφορικά με τον περιορισμό της έκτασης των σελίδων της προδικαστικής προσφυγής, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις είκοσι πέντε (25) σελίδες. Υπέρβαση του ορίου των σελίδων δικαιολογείται μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις, όπως ιδίως, αν με την προσφυγή αμφισβητείται η πλήρωση πλήθους τεχνικών προδιαγραφών.** Το Κλιμάκιο εξέτασης της προσφυγής μπορεί να ζητήσει, με πράξη του Προέδρου του, τον περιορισμό της αδικαιολόγητης έκτασής της. Αν ο προσφεύγων δεν συμμορφωθεί με την πράξη του προηγούμενου εδαφίου, καταβάλλει παράβολο ίσο προς το διπλάσιο του παραβόλου που προβλέπεται για την άσκηση της προσφυγής.

Με το **άρθρο 25**, προστίθεται, στο άρθρο 363 ν. 4412/2016, παρ. 7, σύμφωνα με την οποία «Αν το δικαστήριο ακυρώσει απόφαση της ΕΑΔΗΣΥ και αναπέμψει την υπόθεση σε αυτήν για νέα κρίση, αν το παράβολο είχε επιστραφεί, κατατίθεται νέο ισόποσο παράβολο εντός τριών (3) ημερών από την κοινοποίηση στον προσφεύγοντα της πράξης περί ορισμού ημέρας εξέτασης της προδικαστικής προσφυγής και Εισηγητή. Αν το δικαστήριο ακυρώσει απόφαση της ΕΑΔΗΣΥ χωρίς να αναπέμψει την υπόθεση στην Αρχή για νέα κρίση, αποφαίνεται το ίδιο και για την τύχη του καταβληθέντος για την προδικαστική προσφυγή και μη επιστραφέντος παραβόλου. Στην περίπτωση αυτή, αν το δικαστήριο παραλείψει να περιλάβει στην απόφασή του διάταξη για την τύχη του παραβόλου της προδικαστικής προσφυγής, του οποίου είχε διαταχθεί η κατάπτωση, αυτό επιστρέφεται από την ΕΑΔΗΣΥ, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου».

Με το **άρθρο 26**, επέρχονται νομοτεχνικές βελτιώσεις στην παρ. 1 του άρθρου 364 του ν. 4412/2016 (Α' 147), που διαμορφώνεται ως εξής :«1. Η προθεσμία για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής και η άσκησή της κωλύουν τη σύναψη της σύμβασης επί ποινή ακυρότητας, η οποία διαπιστώνεται με απόφαση του οικείου Κλιμακίου της ΕΑΔΗΣΥ, μετά από άσκηση προσφυγής σύμφωνα με το Μέρος Β', περί προδικαστικής προσφυγής για την κήρυξη ακυρότητας της σύμβασης, εκτός εάν η ΕΑΔΗΣΥ, κατά τη διαδικασία χορήγησης προσωρινών μέτρων, σύμφωνα με το άρθρο 366, αποφανθεί διαφορετικά. Κατά τα λοιπά η άσκηση της προδικαστικής προσφυγής δεν κωλύει την πρόοδο της διαγωνιστικής διαδικασίας, με την επιφύλαξη του άρθρου 366.»

Με το **άρθρο 27**, επέρχονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις: με την παρ. 1 του άρ-

θρου 366 περιορίζεται η χορήγηση αναστολής εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης μόνο στην περίπτωση που συντρέχουν εξαιρετικά επείγουσες περιστάσεις. Η παρ. 1 διαμορφώνεται ως εξής: «1. Το Κλιμάκιο της ΕΑΔΗΣΥ, ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η εξέταση της προσφυγής, ύστερα από αίτημα του προσφεύγοντος που περιλαμβάνεται στην προσφυγή ή και αυτεπαγγέλτως και μετά από κλήση της αναθέτουσας αρχής προ τριών (3) ημερών τουλάχιστον, εκδίδει συνοπτικά αιτιολογημένη απόφαση αναστολής εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης, μόνον εφόσον συντρέχουν εξαιρετικά επείγουσες περιστάσεις. Με την απόφαση αναστολής η ΕΑΔΗΣΥ μπορεί να ορίσει και τα κατάλληλα μέτρα, έως ότου αποφανθεί για την προσφυγή και, πάντως, εντός της αποκλειστικής προθεσμίας που ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 367 για την έκδοση της απόφασής της.», ενώ προστίθεται παρ. 4 στο άρθρο 366, σύμφωνα με το οποίο, με την απόφαση του Κλιμακίου περί αναστολής εκτέλεσης της προσβαλλόμενης με την προδικαστική προσφυγή πράξης της αναθέτουσας αρχής, μπορεί να διατάσσεται και η άρση της απαγόρευσης σύναψης της σύμβασης. Λόγο άρσης της απαγόρευσης αυτής συνιστά ιδίως το προδήλως απαράδεκτο ή το προδήλως αβάσιμο της προδικαστικής προσφυγής, περί του οποίου αρκεί απλή μνεία. Έτσι, αποφάσεις προσωρινών μέτρων θα εκδίδονται μόνο σε περιπτώσεις που η προσφυγή στρέφεται: α) κατά όρων διακήρυξης, β) κατά απόφασης βαθμολόγησης/συγκριτικής αξιολόγησης προσφορών, διότι εφόσον η αναθέτουσα αρχή αποσφραγίσει τις οικονομικές προσφορές, υφίσταται κίνδυνος ματαίωσης του διαγωνισμού και γ) κατά απόφασης σε διαδικασία που εξαιρείται του αυτόματου ανασταλτικού αποτελέσματος της σύναψης της σύμβασης. Σε κάθε περίπτωση διευκρινίζεται ότι διατηρείται η δυνατότητα αυτεπάγγελτης έκδοσης των συνοπτικά αιτιολογημένων αποφάσεων αναστολής εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης από Κλιμάκια της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Με το **άρθρο 28** προστίθεται παρ. 6 στο άρθρο 367, ως εξής: «6. Η απόφαση του Κλιμακίου ή του Εκτελεστικού Συμβουλίου της ΕΑΔΗΣΥ μπορεί να διορθωθεί, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου ή αυτεπαγγέλτως, αν κατά τη σύνταξη και την έκδοση αυτής παρεισέφρησαν λάθη, γραφικά ή λογιστικά, ή προφανείς ανακρίβειες.»

Με το **άρθρο 29**, προστίθεται νέο άρθρο 367Α, σύμφωνα με το οποίο οι προ-

θεσμίες των άρθρων 365, 366 και 367 του ν. 4412/2016 για την εξέταση των προδικαστικών προσφυγών και την έκδοση της απόφασης της ΕΑΔΗΣΥ, αναστέλλονται κατά το διάστημα από τις 5 μέχρι και τις 20 Αυγούστου και ρυθμίζονται σχετικά με την αναστολή ζητήματα. Κατά το χρονικό διάστημα της αναστολής, οι προδικαστικές προσφυγές, τα αιτήματα αναστολής της διαγωνιστικής διαδικασίας και τα αιτήματα λήψης προσωρινών μέτρων που αφορούν κατεπείγουσες περιπτώσεις διαγωνιστικών διαδικασιών για λόγους δημοσίου συμφέροντος ή διαγωνιστικές διαδικασίες συναπτόμενες με έργα, υπηρεσίες ή προμήθειες, τα οποία χρηματοδοτούνται, εν όλω ή εν μέρει, από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, εξετάζονται από Κλιμάκια Διακοπών της ΕΑΔΗΣΥ, τα οποία ορίζονται με απόφαση του Εκτελεστικού Συμβουλίου της, εντός των προθεσμιών των άρθρων 365, 366 και 367.

Με το **άρθρο 30**, η παρ. 4 του άρθρου 372 διαμορφώνεται ως εξής: «4. Η αίτηση ασκείται εντός δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση ή την πλήρη γνώση της απόφασης της ΕΑΔΗΣΥ ή από την παρέλευση της προθεσμίας για την έκδοση απόφασης, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 367 περί διαδικασίας λήψης απόφασης και συνεπειών των αποφάσεων της ΕΑΔΗΣΥ. Η δικάσιμος για την εκδίκαση της αίτησης ακύρωσης δεν πρέπει να απέχει πέραν των εξήντα (60) ημερών από την κατάθεση του δικογράφου. Ο Πρόεδρος του αρμοδίου Τμήματος ορίζει με πράξη του τον εισηγητή, καθώς και την ημέρα και την ώρα εκδίκασης της αίτησης. Αντίγραφο της αίτησης με κλήση κοινοποιείται με τη φροντίδα του αιτούντος προς την ΕΑΔΗΣΥ, προς την αναθέτουσα αρχή, αν δεν έχει ασκήσει αυτή την αίτηση, για να προσκομίσει τον φάκελο της υπόθεσης και τις απόψεις της, καθώς και προς κάθε τρίτο ενδιαφερόμενο, την κλήτευση του οποίου διατάσσει με πράξη του ο Πρόεδρος ή ο προεδρεύων του αρμοδίου Δικαστηρίου ή Τμήματος, έως την επόμενη ημέρα από την κατάθεση της αίτησης. Σε περίπτωση άσκησης της αίτησης από την αναθέτουσα αρχή, αυτή διαβιβάζει στο αρμόδιο δικαστήριο τον φάκελο, η δε αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης της ΕΑΔΗΣΥ επέχει θέση απόψεων αυτής επί των λόγων ακύρωσης, οι οποίες μπορούν να συμπληρωθούν με υπόμνημα. Ο αιτών υποχρεούται επί ποινή απαραδέκτου του ενδίκου βοηθήματος να προβεί στις παραπάνω κοινοποιήσεις εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) ημερών από την έκδοση και

την παραλαβή της ως άνω πράξης του Δικαστηρίου. Εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την ως άνω κοινοποίηση της αίτησης κατατίθεται η παρέμβαση και διαβιβάζονται ο φάκελος και οι απόψεις της αναθέτουσας αρχής. Εντός της ίδιας προθεσμίας κατατίθενται στο Δικαστήριο και τα στοιχεία που υποστηρίζουν τους ισχυρισμούς των διαδίκων. Επιπρόσθετα, η παρέμβαση κοινοποιείται με επιμέλεια του παρεμβαίνοντος στα λοιπά μέρη της δίκης εντός δύο (2) ημερών από την κατάθεσή της, αλλιώς λογίζεται ως απαράδεκτη. Το διατακτικό της δικαστικής απόφασης εκδίδεται εντός δεκαπέντε (15) ημερών από τη συζήτηση της αίτησης της παρ. 1 ή από την προθεσμία για την υποβολή υπομνημάτων.».

Επίσης, με το **άρθρο 30** αυξάνεται το ύψος του παραβόλου της αίτησης ακύρωσης κατά των αποφάσεων της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. και, κατόπιν των λοιπών τροποποιήσεων, η παρ. 5 του άρθρου 372 διαμορφώνεται ως εξής: «5. Για την άσκηση της αίτησης οι οικονομικοί φορείς καταβάλλουν παράβολο, το ύψος του οποίου ανέρχεται σε ποσοστό μηδέν κόμμα πέντε τοις εκατό (0,5%) της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, το οποίο δεν μπορεί να είναι κατώτερο από χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ και ανώτερο από τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ. Το ήμισυ του ποσού του παραβόλου καταβάλλεται κατά την κατάθεση της αίτησης και, αν η αίτηση απορριφθεί, ο αιτών καταδικάζεται στην καταβολή του υπολοίπου με την απόφαση του Δικαστηρίου. Το παράβολο εκδίδεται υπέρ του Ταμείου Χρηματοδοτήσεως Δικαστικών Κτηρίων (ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ.) και υπέρ του Δημοσίου, σε ποσοστό εξήντα τοις εκατό (60%) και σαράντα τοις εκατό (40%) του συνολικού ύψους αντιστοίχως, το οποίο καταμερίζεται σε δύο αντίστοιχους Κ.Α.Ε.. Σε περίπτωση άσκησης αίτησης εκ μέρους αναθέτουσας αρχής, ισχύουν οι γενικές διατάξεις, ανάλογα

με τη φύση της αναθέτουσας αρχής. Σε περίπτωση ολικής ή μερικής αποδοχής της αίτησης, το Δικαστήριο διατάσσει την απόδοση του παραβόλου στον αιτούντα. Σε περίπτωση ακύρωσης απόφασης της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, που είχε απορρίψει προσφυγή, το Δικαστήριο διατάσσει την επιστροφή του παραβόλου που προσκομίστηκε στο πλαίσιο της προσφυγής. Το Δικαστήριο, αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτημα της αναθέτουσας αρχής, εκτιμώντας τις περιστάσεις, μπορεί να διατάξει την απόδοση του παράβολου, ακόμα και αν απορρίπτεται η αίτηση ακύρωσης. Επί προφανώς απαράδεκτης ή αβάσιμης αίτησης, το Δικαστήριο μπορεί να απαγγείλει τον πολλαπλασιασμό του συνολικού παράβολου στο προσήκον μέτρο και έως του δύο τοις εκατό (2%) της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, συνεκτιμώντας τη ζημία για το γενικό συμφέρον από την καθυστερημένη ανάθεση της σύμβασης. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται το άρθρο 36 του π.δ. 18/1989 (Α' 8).».

Με το **άρθρο 31** επέρχονται τροποποιήσεις στην παρ.1 του άρθρου 377 του ν. 4412/2016, ώστε η υποχρέωση δημοσίευσης στον τοπικό και περιφερειακό τύπο, ως ίσχυε μέχρι και 31/12/2025, παρατείνεται επ' αόριστον.

Με το **άρθρο 34** καταργούνται από την έναρξη ισχύος του ως άνω νόμου: α) η παρ. 7 του άρθρου 221 του ν. 4412/2016 (Α' 147), περί οργάνων διενέργειας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων, β) το άρθρο 344 του ν. 4412/2016, περί κατάρτισης και πιστοποίησης προσωπικού αναθετουσών αρχών και αναθετόντων φορέων, γ) η παρ. 35 του άρθρου 377 του ν. 4412/2016, περί καταργούμενων διατάξεων, δ) η παρ. 12 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, περί έναρξης ισχύος του νόμου αυτού. Ειδικότερα, με τις περιπτώσεις γ και δ, από το άρθρο 377 του ν. 4412/2016 καταρ-

γούνται οι καταργητικές διατάξεις ως προς τις δημοσιεύσεις περιλήψεων διακηρύξεων στον τοπικό και περιφερειακό τύπο. Ιδιαίτερα επισημαίνεται η κατάργηση της περ. 35 της παρ. 2 του άρθρου 377, στην οποία προβλέπεται η κατάργηση των δημοσιεύσεων περιλήψεων διακηρύξεων δημοσίων συμβάσεων του ν. 3548/2007. Συνεπώς, η υποχρέωση δημοσίευσης περίληψης Διακηρύξεων στον τοπικό και περιφερειακό τύπο εξακολουθεί να παραμένει σε ισχύ. Περαιτέρω, καταργούνται οι μεταβατικές διατάξεις, με τις οποίες διατηρούνται, μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2025, οι οικείες υποχρεώσεις δημοσίευσης του ν. 3316/2005, ν. 3669/2008, του π.δ/τος 118/2007, του π.δ/τος 28/1980, καθώς και της με αριθμ. 11389/1993 (Β' 185) απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών (Ε.Κ.Π.Ο.Τ.Α.).

Σύμφωνα με το **άρθρο 80, η ισχύς των διατάξεων** του νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (**14-7-2025**), εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του και με την επιφύλαξη των παρ. 2 και 3 του ίδιου άρθρου.

Ειδικότερα: α) η ισχύς των άρθρων 11 έως 18 και 20 αρχίζει, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 80, από την 1-10-2025, ήτοι για τις διαδικασίες σύναψης σύμβασης που εκκινούν από 1-10-2025, σύμφωνα με τα άρθρα 61, 120, 290 και 330 του ν. 4412/2025 (ΒΙΒΛΙΟ Ι και ΙΙ του ν. 4412/2016),

β) η ισχύς του άρθρου 19, αρχίζει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (14-7-2025), ωστόσο, εφαρμόζεται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 33 του ν. 5218/2025 και σε διαδικασίες ανάθεσης σύμβασης που έχουν εκκινήσει πριν από την ως άνω ημερομηνία, με την προϋπόθεση ότι, για αυτές, δεν έχει εκδοθεί και κοινοποιηθεί στους υποψήφιους αναδόχους ατομική διοικητική πράξη αξιολόγησης δικαιολογητικών συμμετοχής, προσφορών ή κατακύρωσης,

γ) η ισχύς των άρθρων 21 έως 30, ελλείψει ειδικότερης ρύθμισης, αρχίζει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (14-7-2025), και

γ) η ισχύς του άρθρου 31, ελλείψει ειδικότερης ρύθμισης, αρχίζει, ομοίως, από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (14-7-2025) αι καταλαμβάνει διαδικασίες σύναψης σύμβασης που εκκινούν από αυτή την ημερομηνία.

Anastasopoulos Afrati & Partners Law Firm
www.aalawyers.gr